

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Viite:

Mesiäislehto-Soukka, H. 2014. Itseohjautuvuus ratkaisukeskeisessä viitekehyksessä: opettajatutormallin kehittäminen sairaanhoitajien aikuiskoulutukseen. Teoksessa: A. Viljamaa, S. Päällysaho & R. Lauhanen (toim.) Opetuksen ja tutkimuksen näkökulmia : Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2014. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 17, 158 - 173.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5863-79-6>

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

ITSEOHJAUTUVUUS RATKAISUKESKEISESSÄ VIITEKEHYKSESSÄ – OPETTAJATUTORMALLIN KEHITTÄMINEN SAIRAANHOITAJIEN AIKUISKOULUTUKSEEN

*Helinä Mesiäislehto-Soukka, KM, TtT, lehtori
SeAMK Sosiaali- ja terveys*

1 JOHDANTO

Itseohjautuvuus on hoitotyön ammattikorkeakouluopinnoissa ammatillisen kasvun osatavoite ja erityisesti aikuisopiskeluun liittyvä oleellinen valmius. Itseohjautuvuus on yhteydessä korkeaan opiskelumotivaatioon ja se kehittyy aikaisempien oppimiskokemusten myötä (Silven, Kinnunen & Keskinen 1998, 26–30). Opiskelijan opiskeluorientaatiolla on yhteys itseohjautuvuuteen (Moisio 2006). Tilanteissa, joissa opiskelijalla on itseohjautuvuuden suhteen kehitystarpeita, tarvitaan tukea ja ohjausta (Furman & Ahola 2007). Oppimisen taidot -opintokokonaisuus on yksi kahdeksasta ammattikorkeakoulututkintojen yleisestä kompetenssialueesta (SeAMK, opinto-opas 2012–2013), jonka avulla pyritään vahvistamaan opiskelijoiden oppimis- ja itseohjautuvuusvalmiuksia.

Koron (1993) mukaan itseohjautuvuus on halua ohjata omaa oppimistaan. Aikuisopiskelijoilla, varsinkin opintojen alussa, on voimakas halu tulla opetetuksi. Ratkaisukeskeisyys, joka valittiin sairaanhoitajien aikuiskoulutuksen opettajatutormallin kehittämishankkeen viitekehyyksi, korostaa oppijan omaa tavoitteellista, tietoista edistymistään itseohjautuvuudessa ja oppimisessa. Asteikkokysymyksiin 1–10 perustuva kyselylomake (De Jong & Berg 2008, 109; Furman & Ahola 2007), siihen liitetyt avoimet kysymykset ja palaute ohjaajalle, luotiin keinoksi sitoa opiskelija pohtimaan omaa näkemystään itseohjautuvuudesta oppimisprosessissa ja siinä edistymisessä. Onnistuminen on joukkuelaji (Furman & Ahola 2007), johon mukaan haastettiin opiskelijan lisäksi opinto-ohjaaja, ryhmän tutoropettaja ja muut opetukseen osallistuvat.

Hankkeen tavoitteena oli järkevöittää opettajatutorin työtä kehittämällä opiskelijan ja opettajatutorin yhteiskäyttöön itseohjautuvuutta ja oppimista edistävä työväline. Tässä hankkeessa testattiin kehitetyt lomakkeet ja kokeiltiin uutta tapaa saada opiskelijapalaute tutoropettajan kanssa käydyn ohjauskeskustelun jälkeen.

---

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARKOITUS

Itseohjautuvuus on merkittävä menestymisen edellytys sekä opinnoissa, asiantuntijuuden kehittämisessä että tulevassa sairaanhoitajan työssä. Itseohjautuvuus on elämässä menestymisen edellytys. Muuttuvassa maailmassa tämä asia on oivallettu ja sen kehittymiseen kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Päivittäisessä opetustyössä tämä saattaa unohtua ja näkyä vasta opiskelijan suorittamattomina tai viivästyneinä opintosuorituksina. Tästä syystä myös oppimisvaikeudet, kuten hahmottamishäiriö, lukihäiriö tai keskittymisvaikeudet, on otettava vakavasti, koska ne hidastavat opintojen etenemistä (Korkeamäki 2010). Opintosuoritukset ovat oleellinen osa ammattikorkeakoulun rahoitusjärjestelmää. Sekä ammattikorkeakoulussa opiskelevat opiskelijat että opetustyössä työskentelevät opettajat ovat vastuullisia toiminnoistaan opintosuoritusten suhteen.

Itseohjautuvuus on sisään rakennettu hoitotyön aikuisopiskelijoiden opetussuunnitelmaan läpileikkaavaksi, opiskeluvalmiuksia kuvaavaksi peruseriaatteeksi. Käytännössä opiskelija tarvitsee aktiivista asennetta ja itseohjautuvuutta ensimmäisestä opiskelupäivästä lähtien. Aikuisopiskelijalla on taustalla toisen asteen tutkinto. Hänellä saattaa olla myös opiskelua tukevia, työelämässä suoritettuja opintoja ja vuosien työkokemus. Aikaisempien opintojen hyväksi lukeminen voi olla opintojen korvaamista tai opintoihin sisällyttämistä (SeAMK, opinto-opas 2012–2013, 30–31.)

Opiskelijalla on mahdollisuus hyödyntää aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistamalla ja tunnustamalla se AHOT-menettelyn avulla (Kallberg 2009). Opiskelijan on varauduttava tutustumaan perusteellisesti ammattikorkeakoulun tarjoamaan informaatioon verkkosivuilla, opetussuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin ja vertaamaan niitä omaan osaamiseensa, kokoamaan tarvittavat näyttökortit ja laatimaan kirjalliset kuvaukset perusteluineen sitä varten laadituille lomakkeille AHOT-työryhmää varten määräpäivään mennessä. (Kallberg 2009; SeAMK, opinto-opas 2012–2013, 34–35). Opiskelun nopeatahtinen eteneminen työn ohessa, opiskelumenetelmien muuttuminen opiskelijakeskeisiksi, tiukentuneet tulostavoitteet ja opetukseen ohjatut niukkenevat resurssit ovat konkreettisia perusteluja ratkaisukeskeisen opettajatutormallin kehittämiseksi. Hankkeen tarkoituksena oli ratkaisukeskeisen idean mukaisten kyselylomakkeiden testaaminen ja käyttöönotto. Asteikkokysymyksiin perustuvat lomakkeet (liite 1 ja 2) sekä opiskelijapalaute opettajatutorille (liite 3) ovat osa kehitettävää opettajatutormallia.

3 ITSEOHJAUTUVUUS SAIRAAHOITAJIEN AIKUISKOULUTUKSESSA

Itseohjautuvuudelle esitetään monia edellytyksiä, joita opiskelijan tulisi omata. Sandell'in, Tarkan & Åstedt-Kurjen (2001) mukaan näitä edellytyksiä tutki Guglielmino (1977). Hänen mukaansa itseohjautuva opiskelija koki itsensä tehokkaaksi oppijaksi. Hän oli aloitteellinen ja itsenäinen oppija, joka kantoi vastuun omasta oppimisestaan. Hänellä oli halu oppia, hän oli luova ja tulevaisuuteen suuntautuva. Itseohjautuvuutta käsittelevissä tutkimuksissa (Koro 1993) selvisi, että itseohjautuvuusvalmius kasvoi lähelle 45 ikävuotta, jonka jälkeen se heikkeni. Ikä korreloi myös itseluottamuksen ja oma-aloitteisuuden kanssa. Aikaisemman koulutuksen pituuden ja itseohjautuvuusvalmiuden välillä on todettu positiivinen korrelaatio. Itseohjautuvuus on vahvasti kehittyvä ominaisuus (Horwitz 1993, Koro 1993), siksi siihen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota ja käyttää sopivia interventioita.

Hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijoiden itseohjautuvuusvalmiutta käsittelevässä tutkimuksessa (Sandell ym. 2001) tarkastelun kohteina olivat sisäinen motivaatio ja suunnitelmallisuus, itseluottamus ja oma-aloitteisuus sekä itsearviointi. Tuloksista selvisi, että puolella tutkituista opiskelijoista oli hyvä itseohjautuvuusvalmius, 12 %:lla opiskelijoista se oli reilusti matalampi, alle 120, keskiarvon ollessa 136, ja 11 %:lla opiskelijoista arvo oli yli 160 eli reilusti korkeampi. Itseohjautuvuus osoittautui parhaimmaksi itsearvioinnissa ja huonoimmaksi luovuudessa ja joustavuudessa. Samassa tutkimuksessa todettiin, että työkokemusta omaavien ja työkokemusta vailla olevien välillä oli merkittävä ero itseohjautuvuusvalmiudessa. Työkokemusta omaavilla oli enemmän itseluottamusta ja oma-aloitteisuutta, luovuutta ja joustavuutta kuin opiskelijoilla, joilta työkokemus puuttui. Matalan itseohjautuvuuspistemäärän saaneet opiskelijat arvostivat opettajan luentoja ja vaativat täsmällisiä ohjeita oppimistilanteissa. Myös lähteiden käytössä esiintyi samansuuntaisia tuloksia. (Sandell ym. 2001.) Löfmanin (2014, 134) tuoreessa tutkimuksessa itseohjautuvuusvalmiuksien kehittäminen vastoin käymisten ratkaisemisessa todettiin haasteeksi.

Tänä päivänä koulutusjärjestelmä suosii itseohjautuvuutta ja itsetuntemusta. Siksi oletus kaikkien opiskelunsa aloittavien vahvasta itseohjautuvuudesta ja kyvystä itsenäiseen työskentelyyn korostuu. Aikuisopiskelijat eivät ole automaattisesti itseohjautuvia. Opiskelumotivaatio on yksilöllinen ja yksi tärkeimmistä itseohjautuvuuden osatekijöistä. Se muotoutuu erilaisista uskomuksista, odotuksista, asenteista, saadusta tuesta ja kiinnostuksesta, mutta myös opetuskäytänteistä, joihin liittyvät oppimisen ilon säilyttäminen ja hyvä opiskeluilmapiiiri. (Knowles 1980.) Motivaatio on voima, joka saa ihmisen tekemään asioita – samanaikaisesti sen puute voi olla este toiminnalle (Schunk, Pintrich & Meece 2008).

Motivaatioon liittyvät läheisesti tunteet ja persoonallisuus. Minäkäsitys muodostuu oppijan aikaisemmista käsityksistä ja uskomuksista ja näyttäytyy uusissa opiskelutilanteissa. Oppijan itseluottamus ja se, miten itsenäisesti oppija on tottunut toimimaan myös muissa tilanteissa, on tähän yhteydessä. Minän suojelemiseksi ihminen kehittää itselleen hallintakeinoja, jotka tulevat ilmi erityisesti vaativissa, stressaavissa ja itseä uhkaavissa tilanteissa. (Silven ym. 1998.) Ajoittain opiskelija voi tarvita opettajatutorin tukea tarkoituksenmukaisten hallintakeinojen oppimiselle ja epätarkoituksenmukaisten hallintakeinojen poisoppimiselle. Esteiksi itseohjautuvuuden kehittymiselle on mainittu mm. aiemmat opiskelukokemukset, niiden vähäisyys tai puuttuminen ja elämäntilanne. (Koro 1992, Kopra & Rinne 1997.)

Opiskeluorientaatio ja itseohjautuvuus ovat yhteydessä toisiinsa. Aikuiskoulutuksessa opiskelleiden sairaanhoitajaopiskelijoiden opiskelukokemuksia käsittelevässä tutkimuksessa (Moisio 2006) kuvailtiin opiskelijoiden odotuksista johdettuja orientaatioita oppimiseen ja opiskeluun. Opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja asenteiden todettiin olevan yhteydessä siihen, miten oppimiseen ja opiskeluun suuntauduttiin. Opiskeluorientaatiot jaettiin Entwistlen (1988) mukaan merkitys-, toistamis- ja saavutusorientaatioon.

Tynjälän (2004, 115–116) mukaan merkitysorientaatioon kuuluu syväsuuntautunutta oppimista ja kriittistä suhtautumista asioihin. Tähän orientaatioon sisältyi asioiden välisten yhteyksien etsimistä, sisäistä motivaatiota ja henkilökohtaista kiinnostusta. Toistamisorientaatioon puolestaan liittyi opiskelijan pintasuuntautuneisuus, tarkkojen ohjeiden odottaminen tehtäviksi antojen yhteydessä ja epäonnistumisen pelko. Motivaatio osoittautui näissä tapauksissa ulkoiseksi motivaatioksi. Saavutusorientaatiossa opiskelija suuntautui strategisesti, hän omasi negatiivisia asenteita ja hänellä oli vahva saavutusorientaatio – hän oli tutkintosuuntautunut, jolloin tutkinnon suorittaminen oli tärkeämpää kuin asioiden syvällinen oppiminen. Janhonen & Vanhanen-Nuutinen (2004) puolestaan kuvailevat sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suuntautumista asiantuntijuuteen kehittymisessä. He ilmaisevat opiskelijoiden jakautuvan kolmeen eri ryhmään suuntautumisen suhteen: vuorovaikutukseen, asiantuntijuuteen ja ansiotyöhön. Sairaanhoitajakoulutuksen aikana on tärkeää konkretisoida itseohjautuvuuden merkitys itsenäiseksi asiantuntijaksi kehittymisessä. Opintojen lopussa ja työelämässä itseohjautuvuus korostuu sairaanhoitajan työssä.

4 PEDAGOGISEN MALLIN JA ITSEOHJAUTUVUUDEN YHTEYS

Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelmaan pedagogiseksi toimintamalliksi on kirjattu konstruktiiivinen oppimiskäsitys. Oppiminen tapahtuu aina vuorovaiku-

tuksessa toisten opiskelijoiden ja opettajan kanssa. Näyttöön perustuva hoitotyön oppiminen on sairaanhoitajakoulutuksen keskeisin tavoite. (SeAMK, opinto-opas 2012–2013.) Asiantuntijuus perustuu siihen, että hoitotyössä käytetään tutkittua tietoa läpi asiakkaan, potilaan hoitoprosessin (vrt. Heikkilä 2005). Konstruktivisen oppimiskäsityksen valintaa perustellaan siten, että erilaiset opiskelijakeskeiset ja kokemukselliset sekä yksilölliset ja yhteistoiminnalliset oppimismenetelmät edistävät opiskelijan näyttöön perustuvan hoitotyön oppimista. (SeAMK, opinto-opas 2012–2013.) Konstruktivisen oppimiskäsityksen perusajatus on se, että tiedolla on aina dynaaminen, muuttuva ja suhteellinen luonne ja siksi sitä on vaikea välittää toiselle – tieto muuttuu ja muodostuu oppijalle tiedonkäsittelyn kautta. Mitä monipuolisempi ja jäsentyneempi tiedon rakenne oppijalle on muodostunut, sitä helpompi hänen on käyttää tietoa ja soveltaa sitä uusiin tilanteisiin. Tiedosta tulee vähitellen oppijan persoonallinen ominaisuus. (Kauppila 2007, 33–46; Tynjälä 2004.)

Konstruktivisella oppimiskäsityksellä on useita pedagogisia seurauksia. Niiden hallinta ja toimintaperiaatteet on tärkeä tuntee sekä opiskelua ohjaavien opettajien että opiskelijoiden. Oppija on aktiivinen tiedonkäsittelijä, ei passiivinen tiedon vastaanottaja. Opettajan näkökulmasta tarkasteltuna opettaminen ei ole tiedon siirtoa vaan oppimisprosessin ohjaamista. Uuden oppimisen perustana ovat oppijan aikaisemmat tiedot, käsitykset ja uskomukset opittavasta asiasta. Oppimisessa korostetaan ymmärtämistä, jota pidetään kautta opintojen tärkeämpänä kuin ulkoa osaamista, jota opiskelussa vältetään. Korostetaan sitä, että ymmärretty tieto on merkityksellistä. (Tynjälä 2004, 61–67.) Hoitoalalla voidaan opiskelijoiden itseohjautuvuutta ohjata pedagogisin toimenpitein.

Moision (2006) tutkimuksessa oppimisympäristöllä, erityisesti oppimismenetelmillä oli selvä yhteys opiskelijoiden oppimiseen suuntautumisessa. Monimuotoisesti opiskelevien ja ongelmaperustaista menetelmää käyttävien opiskelijoiden ryhmissä muotoutui selvät erot. Ongelmaperustaisissa ryhmissä opiskelevat kokivat olevansa aktiivisia toimijoita, ottivat vastuun omasta opiskelustaan ja kehittyivät henkilökohtaisesti ja kasvoivat ammatillisesti. He edustivat merkitysorientoitunutta ryhmää. Monimuotoryhmien opiskelijat kokivat tehtävien määrän liian suureksi, opiskelutahdin kovaksi ja odottivat opettajalta tarkkoja ohjeita. Epätietoisuus ahdisti heitä. Tämän ryhmän opiskelijat vaativat myös sitä, että opiskelu kohdistetaan asioihin, jotka tuottavat nopeasti tutkinnon. He eivät olleet motivoituneita laajentamaan ja syventämään tuttuja ja turhiksi kokemiaan asioita. Tästä voitiin päätellä, että heidän orientaationsa oli toistamis- ja saavutusorientaatioon kuuluvaa. (Moisio 2006.)

Monimuotoinen opiskelu on tyypillistä sairaanhoitajakoulutuksessa, mutta vaatii edelleen kehittämistä onnistuakseen hyvin. Monimuotoinen opiskelu työssäkäyvien aikuisopiskelijoiden keskuudessa on haastavaa erityisesti opiskelun suunnittelun suhteen. Tenttien ja tehtävien sumasta selviäminen annetussa aikataulussa

---

niin, että opiskelun tavoitteet saavutetaan, on vaativaa. Verkko-opinnot ovat osa monimuotoisia opintoja. Oppiminen verkkoympäristössä painottaa materiaali- ja tehtäväkeskeistä työskentelytapaa. Oppiminen tapahtuu opettajajohtoisesti ja pääasiassa yksilötyöskentelynä, jossa vuorovaikutus tapahtuu tekstien välityksellä. Äänellinen ja kuvallinen viestintä on edelleen vähäistä. Ihanaisen (2010) mukaan sosiaalinen media on tulossa ammatilliseen koulutukseen, mutta sen todellinen hyödyntäminen on vielä kaukana sairaanhoitajakoulutuksen nykymuotoisesta toteutuksesta. Ongelmaperustainen oppiminen (problem based learning) puolestaan edellyttää siirtymistä oppiainejakoisesta opetussuunnitelmasta integroitua opetussuunnitelmaan ja syvälliseen muutokseen opettajien oppimiskäsityksissä ja koko oppimisympäristöissä (Poikela & Nummenmaa 2002, 29; Moisio 2006, 40).

Opettajan näkökulmasta tarkasteltuna hyviä opetusmenetelmiä ovat sellaiset, joissa opiskelijoiden erilaiset tulkinnat joutuvat kohtaamaan toisensa vuorovaikutustilanteissa, joissa opiskelijat esiintyvät toisilleen ja keskustelevat esittämistään näkökulmista. Konstruktivisessa oppimisenäkemyksessä pidetään edelleen tärkeänä tiettyjen faktojen oppimista, mutta siten, että niiden opiskelussa painotetaan aikaisempaan tietoon ja laajempaan asiakokonaisuuteen liittämistä. Erityisen hyvänä ratkaisuna pidetään sitä, että faktat liitetään konkreettisen elämän tilanteisiin, mikä sairaanhoitajakoulutuksessa on hyvin luontevaa. Tällöin faktoja kuvataan, niitä selitetään, syysseuraussuhteita analysoidaan, arvioidaan, jopa kritisoidaan. (Tynjälä 2004, 61–67.)

Opiskelussa huomioidaan oppimisen tilannesidonnaisuus, jolloin transfer eli siirtovaikutus saa vahvan sijan. Tiedon kytkeminen uusiin tilanteisiin monenlaisissa yhteyksissä, useista näkökulmista erilaisin esitystavoin ja oppimistehtävin kehittää kykyä käyttää opittua tietoa uusissa tilanteissa. Vaihtelevat sosiaaliset vuorovaikutustilanteet, tiedon käsitteleminen keskustelujen ja neuvotteluiden avulla saa aikaan erilaisia tulkintoja ja perusteluja. Näistä tilanteista muodostuu usein hyödyllisimpiä oppimiskokemuksia. (Tynjälä 2004.) Myös tiedon suhteellisuuden korostaminen ja tiedon tuottamistapojen esiin nostaminen varsinaisten oppisisältöjen lisäksi on hedelmällistä oppimisen kannalta (ks. Kauppila 2007, 44).

Tärkeimmiksi nousevat tiedonhankinnan ja elinikäisen oppimisen taidot sekä monipuoliset tiedonkäsittelyn taidot. Konstruktivisen oppimisenäkemyksen mukaan opiskellessa korostuvat metakognitiiviset eli oppimaan oppimisen taidot. Niiden kehittyessä opiskelijoiden itsesäätely ja itsearviointi vahvistuvat. Opettajan toiminnassa suositellaan käytettäväksi arviointimenetelmiä, jotka ovat osana oppimisprosessia. Näin arviointi on jatkuvaa ja myös opiskelijan itsearviointi mahdollista. (Tynjälä 2004, 61–67; Kauppila 2007, 33–40.) On tärkeää, että myös opiskelija voi antaa palautetta opettajatutorin toiminnasta.

5 KEHITTÄMISHANKKEEN KOHDERYHMÄ

Hankkeeseen valittiin harkinnanvaraisesti opiskelunsa alussa oleva hoitotyön aikuisopiskelijaryhmä, jossa opiskeli 20 aikuisopiskelijaa sairaanhoitajan opetus-suunnitelman mukaisesti. Kaikki opiskelijat osallistuivat kehittämishankkeeseen täyttämällä itseohjautuvuuden tasoa kuvaavan lomakkeen (Liite 1), palauttamalla sen ja osallistumalla myös henkilökohtaiseen keskusteluun. Toisessa vaiheessa aineisto kerättiin siten, että opiskelijat täyttivät lomakkeen kotona ja palauttivat sen tutorille (Liite 2). Kolme opiskelijaa jätti lomakkeen palauttamatta. Toisen vaiheen aineisto kerättiin ensimmäisen lukuvuoden lopussa, vaiheessa, jolloin Opiskelu ammattikorkeakoulussa -opinnot oli opiskeltu ja opiskelijoiden oletettiin hallitsevan melko hyvin itseohjautuvuutta edellyttävät oppimisen taidot, joihin opetussuunnitelman mukaisesti ensimmäisen opiskeluvuoden aikana oli pyritty. Toisen kyselyn jälkeen opettajatutor kävi jälleen henkilökohtaisen ohjauskeskustelun opiskelijoiden kanssa. Keskustelun jälkeen opiskelijalta pyydettiin liitteen 3 mukainen palaute.

6 ITSEOHJAUTUVUUS JA SEN TUKEMINEN RATKAISUKESKEISESSÄ VIITEKEHYKSESSÄ – KOHTI OPETTAJATUTORMALLIA

Ammattikorkeakoulussa on varauduttu ohjaamaan ja tukemaan opiskelijaa itseohjautuvuudessa. Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelmassa erityisesti oppiminen ja opiskelutaidot, itsetuntemus, vuorovaikutus- ja ryhmätöytäidot ja tiedonhankinnan opinnot tukevat itseohjautuvaa oppimista. Itseohjautuvuutta vahvistetaan oppilaan ohjauksen, opettaja- ja opiskelijatutortoiminnan ja muun ohjauksen avulla. Oppimisen taitojen tavoitteiksi on kirjattu mm. ”osaa arvioida ja kehittää osaamistaan ja oppimistapojaan, osaa hankkia, käsitellä ja arvioida tietoa kriittisesti sekä kykenee ottamaan vastuuta ryhmän oppimisesta ja opitun jakamisesta” (SeAMK, opinto-opas 2012–2013). Näihin tavoitteisiin pyritään koko koulutuksen ajan. Ottaessaan opiskelupaikan vastaan opiskelijat palauttavat esseen ”Minä oppijana”. Tämä kirjoitelma otettiin nyt mukaan myös kehitettävään opettajatutormalliin. Näin tämä osuus opiskelijan työstä tuli merkitykselliseksi ja siihen palattiin oppimista käsittelevän osuuden yhteydessä.

Ratkaisukeskeiselle ohjaukselle on ominaista keskittyminen opiskelijan voimavaroihin. Opiskelijan kykyjä, taitoja ja osaamista pulmien ratkaisemisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa hyödynnetään. Myös menneisyyttä tarkastellaan voimavarana. Esimerkiksi keskitytään aikaisempiin oppimiskokemuksiin keskustelemalla siitä, miten onnistuminen tuolloin saatiin aikaan. Positiivinen psykologia ja onnellisuustutkimus toivat tieteellistä pohjaa ratkaisukeskeiselle ajattelulle 2000-luvulla

---

(Ojanen 2007, 9–10; Aarnisalo & Mattila 2012). Ratkaisukeskeinen lähestymistapa korostaa sitä, että ongelmien sijaan lähdetään liikkeelle tavoitteista tai muutostoiveista, suuntaudutaan tulevaisuuteen ja ihmisen edistymiseen (De Jong & Berg 2008, Furman & Ahola 2007). Ratkaisukeskeisyyden yhteydessä puhutaan usein myös voimavarakeskeisyydestä. Molemmille suuntauksille on yhteistä se, että taustalla on vahva humanistinen perusajatus ihmisestä osaavana ja pystyvänä olentona.

Konstruktivisella oppimisenäkemyksellä ja ratkaisukeskeisyydellä on yhteneväisyyksiä, joita sairaanhoitajaopiskelijoiden itseohjautuvuuden tukemisessa kannattaa hyödyntää. Opiskelija on oman elämänsä asiantuntija, joka osallistuu aktiivisesti esittämänsä asian ratkaisuun ja hänen tavoitteensa luotsaavat ohjauskeskustelua. Ohjausmenetelmänä on aktiivinen kuuntelu, jossa ohjaajana toimiva tutoropettaja tai opettaja voi puolestaan käyttää omaa asiantuntijuuttaan. Kuuntelu ja keskustelu ovat toisilleen läheisiä. Yhteinen konsensus löytyy vuorovaikutuksessa, jossa molemminpuolinen kunnioitus näyttäytyy hyvinkin erilaisten maailmojen kohdatessa. Visuaalisilla menetelmillä on monia hyviä vaikutuksia. Tähän kehittämishankkeeseen valittiin ratkaisukeskeiselle ohjaukselle tyyppilliset asteikkokysymykset 1–10, joiden avulla itseohjautuvuuden käsite avattiin opiskelijan itsensä tarkasteltavaksi ja arvioitavaksi (De Jong & Berg 2008, 109; Furman & Ahola 2007, ks. myös Aarnisalo & Mattila 2012, 158). Näin sekä aikuisopiskelija että opettajatutor pystyivät hahmottamaan opiskelijan oman arvion tilanteesta. Asteikot havainnollistivat ja ryhdyttivät henkilökohtaisen ohjauskeskustelun sisällön ja mahdollistivat opiskelijan asettamien tavoitteiden mukaisen työskentelyn ja siihen tarvittavan tuen. Sopimukset, joihin päädyttiin, voitiin kirjata ja niihin voitiin palata myöhemmin seurantakeskusteluissa.

Tässä opetuksen kehittämishankkeessa haettiin vastausta kysymykseen miten hoitotyön aikuisopiskelijat arvioivat itseohjautuvuuttaan ja sen osa-alueita opiskelunsa alussa ja mille tasolle he halusivat sen kehittyvän. Vastausta haettiin myös avoimeen kysymykseen, mitä opiskelijan itsensä pitää tehdä voidakseen edetä myönteiseen suuntaan. Tämän lisäksi hankkeen toisessa vaiheessa, ensimmäisen opiskeluvuoden lopussa, opiskelijoita pyydettiin ilmaisemaan oma arvionsa siitä, mitä opettajatutor voi tehdä opiskeluryhmänsä oppimisen ja opiskelun edistämiseksi ja mitä yksittäiset opettajat voivat tehdä opiskelijan opiskelutaitojen kehittymiseksi ja itseohjautuvuuden tukemiseksi. Opiskelijat arvioivat myös opiskeluryhmän merkitystä opiskelulle.

Ensimmäistä kyselyä varten itseohjautuvuuden osa-alueiksi määriteltiin tässä motivaatio opiskella sairaanhoitajaksi, opiskelutaidot yleensä, tiedonhankinnan, kirjallisen työn ohjeiden, atk-taitojen, lähteisiin viittaamisen ja viitteiden merkitsemisen, mutta myös opiskeluryhmään sopeutumisen ja ryhmässä toimimisen osa-alueet. Toisessa kyselyssä painotettiin ensimmäisessä kyselyssä erityisesti

esiin nousseita itseohjautuvuuden osa-alueita: suunnitelmallisuutta, luentojen työstämistä, kirjallisuuden lukemista, kuulusteluihin valmistautumista, kirjallisten tehtävien suorittamista, tietotekniikan hallinnan ja verkossa opiskelun taitoja, opiskelua ryhmässä ja opiskeluolosuhteita yleensä. (Silven ym. 1998.)

7 TULOKSET

Tulosten perusteella hahmotettiin koko ryhmän tilanne siirtämällä asteikoilta tiedot yhteen koontilomakkeeseen, josta opettajatutor saattoi päätellä esimerkiksi sen, millä tasolla ryhmän opiskelijat ovat ja kuinka paljon resursseja kyseinen ryhmä tulee tarvitsemaan päästäkseen tavoitteisiinsa. Tämän jälkeen rakennettiin malli siitä, miten ratkaisukeskeisyys (Furman & Ahola 2007) voi olla edistämässä hoitotyön aikuisopiskelijan itseohjautuvuutta ja miten saatujen tulosten avulla voitiin kunkin aikuisopiskelijan itseohjautuvuutta tukea.

Opettajatutormallin vaiheet: 1. Opiskelupaikan saatuaan opiskelija tuottaa esseen ”Minä oppijana”, jossa hän jo alustavasti kertoo oppimisenäkemyksensä ja tapansa opiskella. Opiskelu ammattikorkeakoulussa -opintojaksolla, oppimista käsittelevässä osuudessa, aiheeseen palataan ja opiskelija täydentää esseensä sisällöt kotitentin muodossa osoittaen jo nyt uusien sisältöjen hallintaa ja lähteiden käyttötaitoa. 2. Oppimista käsittelevän osuuden yhteydessä kerätään opiskelijoilta kyselylomakkeella (Liite 1) tiedot oppitunnin aikana. Lomakkeen täyttämiseen annetaan riittävästi aikaa. 3. Ohjauskeskustelussa käytetään lomakkeen vastauksia aktiivisesti hyödyksi. Opiskelijan kanssa yhdessä suunnitellaan, millaista tukea hän tarvitsee selviytyäkseen tavoittelemalleen tasolle. Tässä vaiheessa opettajatutor on avainasemassa. 4. Ensimmäisen ja toisen ohjauskeskustelun väliin jäävää aikaa hyödynnetään monin eri tavoin. Tähän on käytettävissä aikaa yhteensä noin yksi lukuvuosi. Tuona aikana seurataan aktiivisesti opiskelijan etenemistä ja yhteistoimintaa ryhmän kanssa käyttäen siihen suunnattuja tuntiresursseja. Opettajatutor tekee omat päätelmänsä toimenpiteistään yhdessä kollegojensa ja koulutuspäällikön kanssa. 5. Lisäohjaus suunnitellaan ryhmän opiskelijoiden tarpeiden pohjalta yksilö, ryhmä ja pienryhmäohjauksina. 6. Opiskelijapalaute (Liite 3) pyydetään aina ohjauskeskustelun jälkeen. Seurataan opiskelijapalautteen avulla sitä, toimiiko työkalu, onko esim. tiedonkeruun ajankohta sopiva ja muutetaan käytäntöä tarpeen mukaan.

Opettajatutormallin käytössä on oleellista se, että opiskelijalle esitetään ratkaisukeskeisiä kysymyksiä jokaisessa keskustelussa, jokaisesta osa-alueesta. Keskusteluissa keskitytään opiskelijan esittämiin tavoitteisiin ja tärkeisiin alueisiin.

---

8 EETTISET KYSYMYKSET

Kehittämishankkeelle saatiin lupa sosiaali- ja terveysalan yksikön johtajalta ja hankkeen alussa mukaan valituilta opiskelijoilta (Henkilötietolaki 523/1999), joille kerrottiin hankkeen tarkoituksesta, luottamuksellisuudesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Aineisto, joka kerättiin, oli ainoastaan hankkeen tekijällä, joka tuntee opiskeluprosessin ja opiskelijoiden opetussuunnitelman. Tulokset esitetään siten, että niistä ei voida tunnistaa yksittäisiä opiskelijoita. (Vehviläinen-Julkunen 1991, 1997.)

9 POHDINTA

Tämä opetustyöhön liittyvä kehittämishanke sai alkunsa vuosien opetuskokemuksen tuloksena. Itseohjautuvuuden systemaattinen tukeminen sairaanhoitajien aikuiskoulutuksessa on pitkäjänteistä ohjausta edellyttävää asiantuntijatyötä. Tässä kehittämishankkeessa luotiin opettajatutorille työkalu, jonka avulla opiskelijan sitoutumista itseohjautuvuutensa kehittymiseen haluttiin konkretisoida.

Ammattikorkeakoululle asetetut tavoitteet, opiskelijoiden työssäkäynti ja kiireinen elämä yhdistettynä tutkitun tiedon systemaattiseen käyttöön sekä opiskeluaikana että tulevassa vaativassa sairaanhoitajan asiantuntijatyössä, on haaste sekä opiskelijalle itselleen että kouluttajille. Tästä syystä opiskelijan ohjaukseen ja tukemiseen on keskityttävä uudella asenteella. Tässä kehittämishankkeessa vaihtoehtoksi esitetään ratkaisukeskeistä viitekehystä, joka on opiskelijaystävällinen, opiskelijasta lähtevä ja opiskelijaan päätyvä. Kyselylomakkeet (Liite 1 ja 2) sekä opiskelijapalaute (Liite 3) edustavat juuri opiskelijan omaa näkemystä itseohjautuvuuteensa ja sen tukemiseen. Nämä ovat tämän opettajalle suunnatun tutormallin konkreettiset työkalut, jotka helpottavat ohjaustyötä.

Positiivinen ohjaus- ja tukiprosessi käynnistää kehän, jossa opiskelija itse määrittelee tavoitetilansa uudelleen itseohjautuvuuden näkökulmasta. Ohjauskeskusteluissa paneudutaan edistykseen vaikka se olisi vähäistäkin. Yhdessä opiskelijan kanssa pyritään löytämään kiittäviä selityksiä, jossa arvostuksella ja arvon jakamisella on paikkansa. Hyvä tunnelma edistää oppimista, yhteistyö tuottaa uusia ideoita ja ratkaisuja, jotka kukin opiskelija omaksuu omalla yksilöllisellä tavallaan. Kehästä muodostuu positiivinen ja se lisää innostusta itseohjautuvuuden hyväksi. Nyt kehitetty opettajatutormalli ei poista opiskelijan oppimisvaikeuksia, vaan mahdollistaa niiden eteen työskentelyn. Se ei sulje pois kokemusta kirjallisten tehtävien vaikeudesta, kiirettä tms., vaan luo mahdollisuudet nostaa ne keskustelun keskiöön oppijan itsensä näkökulmasta. Opettajatutormallista saadut kokemukset

ovat rohkaisevia, mutta edellyttävät paneutumista ajattelutavan muutokseen. Tässä kehittämishankkeessa keskityttiin aikuisten sairaanhoitajaopiskelijoiden opintojen alkuvaiheeseen. Jatkohankkeena esitetään opettajatutormallin täydentämistä itseohjautuvuuden kehittymisen seuraamiseksi ja tukemiseksi kohti itsenäisenä sairaanhoitajana toimimista. Mallia suositellaan käytettäväksi myös nuorten sairaanhoitajakoulutuksessa. Itseohjautuvuusvalmiuksia tulee kehittää myös vastoinikäymisten ratkaisemiseen sairaanhoitajakoulutuksessa.

LÄHTEET

- Aarnisalo, P. & Mattila, A.S. 2012. Ratkaisukeskeinen psykoterapia. Teoksessa: M. Huttunen & H. Kalska (toim.) *Psykoterapiat*. Helsinki: Duodecim, 152 – 164.
- De Jong, P. & Berg, I.K. 2008. Ratkaisukeskeisen terapian oppikirja. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti.
- Entwistle, N. 1988. *Styles of learning and teaching. An integrated outline of educational psychology for students, teachers, and lectures*. London: David Fulton Publishers.
- Furman, B. & Ahola, T. 2007. *Onnistuminen on joukkuelaji: Reteaming valmentajan käsikirja: Miten motivoit ihmisiä saavuttamaan sen minkä he haluavat saavuttaa*. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti.
- Gugliemino, L. M.1977. *Development of self-directed learning readiness scale*. University of Georgia. Unpublished doctoral dissertation.
- Heikkilä, A. 2005. *Ammattikorkeakoulusta valmistuvien hoitotyön opiskelijoiden tutkitun tiedon käyttö*. Turku: Turun yliopisto. *Annales Universitatis Turkuensis*. Sarja C 237. Väitösk.
- Horwitz, L. 1993. *Learner autonomy: a case study*. In: S. Warner Weil & I. McGill (Eds.) *Making sense of experiential learning: Diversity in theory and practice*. 3.ed. Milton Keynes : Society for Research into Higher Education, 81-86.
- Ihanainen, P. 2010. *Ammatillinen verkkopedagogiikka – teoreettisia ja käytännöllisiä lähtökohtia*. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. *Ammatillinen opettajakorkeakoulu*. Puheenvuoroja 3/2010.
-

- Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen L. 2004. Asiantuntijuuden kehittyminen sosi-
aali- ja terveysalalla. Teoksessa: S. Janhonen & L. Vanhanen-Nuutinen (toim.)
Kohti asiantuntijuutta: Oppiminen ja kasvu sosi- ja terveysalalla, Helsinki:
WSOY, 12 – 28.
- Knowles, M. 1980. The Modern practice of adult education: From pedagogy to
andragogy. New York: Association Press.
- Kallberg, K. 2009. Aiemman osaamisen tunnustamisen lähtökohtia ammattikor-
keakoulussa. Teoksessa: P. Haltia & R. Jaakkola (toim.) Osaaminen esiin:
Näkökulmia tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Helsinki: Haaga-Helia.
Puheenvuoroja 5/2009, 14 – 33.
- Kauppi, R.A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimis-
käsitteeseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kopra, E.- K. & Rinne U. 1997. Ammattikorkeakoulun hoitotyönopiskelijoiden
itseohjautuvuusvalmiudet ja itseohjautumisen tukeminen. Tampereen yliopisto.
Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Koro, J. 1992. Itseohjautuvuuteen perustuva oppiminen. Teoksessa: J. Ekola (toim.)
Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. Porvoo: WSOY, 43-56.
- Koro, J. 1993. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Jyväskylä: Jyväskylän
yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 98.
- Korkeamäki, J. 2010. Aikuisten oppimisvaikeudet: Näkökulmia selviytymiseen.
Helsinki: Kuntoutussäätiö. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 83/2010.
- L 22.4.1999/523. Henkilötietolaki.
- Löfman, P. 2014. Tapaustutkimus itseohjautuvuudesta sairaanhoitajakoulutuksen
eri vaiheissa. Joensuu: University of Eastern Finland . Publications of University
of Eastern Finland. Dissertations in education, humanities and theology 58.
- Miller, S. D. & Donahey, K. M. 2012. Feedback-Informed Treatment (FIT): Improving
the outcome of sex therapy: one person at a time. In: P. J. Kleinplatz (ed.) New
directions in sex therapy: Innovations and alternatives. [Verkkokirja]. 2nd ed.
New York: Roudledge, 195-207. [Viitattu 29.8.2014]. Saatavana: [http://books.
google.fi/books?id=fjs_SHzouhUC&pg=PA195&dq=feedback+informed+therapy
&hl=fi&sa=X&ei=EBqtU7PVJMWBywPb9YDYBw&ved=0CDcQ6AEwAw#v=onepa
ge&q=feedback%20informed%20therapy&f=false](http://books.google.fi/books?id=fjs_SHzouhUC&pg=PA195&dq=feedback+informed+therapy&hl=fi&sa=X&ei=EBqtU7PVJMWBywPb9YDYBw&ved=0CDcQ6AEwAw#v=onepage&q=feedback%20informed%20therapy&f=false)

- Miller, S. D., Duncan, B. L. & Johnson, L. 2002. Therapy session rating scale. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 29.8.2014]. Saatavana: <http://www.moodtreatment-center.com/TherapySessionRating.pdf>
- Moisio, E.- L. 2006. Sairaanhoidajaksi aikuiskoulutuksessa: Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneiden kokemukset sairaanhoidajakoulutuksesta ammattikorkeakoulussa ja yleisten ammattitaitovalmiuksien kehittymisestä. Turku: Turun yliopisto. Turun yliopiston julkaisuja C 242.
- Ojanen, M. 2007. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita.
- Poikela, E. & Nummenmaa, A-R. 2002. Ongelmaperustainen oppiminen tiedon ja osaamisen tuottamisen strategiana. Teoksessa: E. Poikela (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka: teoriaa ja käytäntöä. Tampere: Tampere University Press, 33-52.
- Sandell, K., Tarkka, M.- T. & Åstedt-Kurki, P. 2001. Hoitotyön opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmius ja oppimisprosessin tukeminen. *Hoitotiede* 13 (2), 78 – 86.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R. & Meece, J. L. 2008. *Motivation in education: Theory, research, and applications: 3rd ed.* Upper Saddle River: Pearson/Merrill Rentoce Hall.
- SeAMK, opinto-opas 2012 - 2013. Koulutusohjelmakohtainen opinto-opas 2012 – 2013. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Silven, M., Kinnunen, R. & Keskinen, S. 1998. Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa. Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Tynjälä, P. 2004. Oppiminen tiedon rakentamisena: Konstruktiivisen oppimiskäsitteksen perusteita. 4. p. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1991. Tutkimustyön etiikka: huomioita kvalitatiivisesta hoitotieteellisestä tutkimuksesta. *Ylihoitaja* 19, 4-7.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa: M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. Porvoo: WSOY, 26-34.
-

LIITTEET

Liite1. Opiskelun tämän hetkisen vaiheen kartoitus / 1. kysely

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SOSIAALI- JA TERVEYSALA

Opiskelijan nimi: _____

Opiskelun tämänhetkisen vaiheen kartoitus

ITSEOHJAUTUVUUTEEN kuuluvat oleellisesti motivaatio, opiskelutaidot ja opiskeluolosuhteet. Merkitse seuraavalle janalle X siihen kohtaan, missä koet tällä hetkellä olevasi ja 0 siihen kohtaan, mihin olet pyrkimässä!

1. Motivaationi tällä hetkellä opiskella kohti sairaanhoitajan ammattia

Mitä pitää tehdä? _____

2. Opiskelutaidot, joista ensimmäisenä suunnitelmallisuus (esim. tehtävien palautus sovituna ajankohtana)

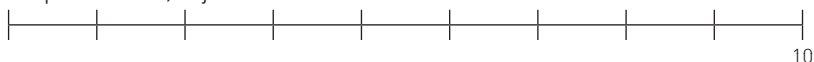
Mitä pitää tehdä? _____

3. Opiskelutaidot, luentojen työstäminen

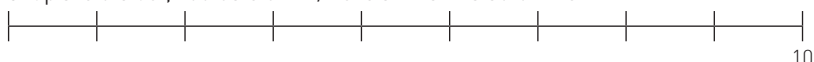
Mitä pitää tehdä? _____

4. Opiskelutaidot, kirjallisuuden lukeminen

Mitä pitää tehdä? _____

5. Opiskelutaidot, kuulusteluihin / kokeisiin valmistautuminen

Mitä pitää tehdä? _____

6. Opiskelutaidot, kirjallisten tehtävien suorittaminen

Mitä pitää tehdä? _____

7. Opiskelutaidot, opiskelu ryhmässä

Mitä pitää tehdä? _____

8. Atk-aidot ja taidot opiskella verkossa

Mitä pitää tehdä? _____

9. Opiskeluolosuhteet (työn, opiskelun, perheen yhdistäminen; mahdollisuudet rauhaan opiskeluun)

Miten voit vaikuttaa opiskeluolosuhteisiisi? _____

Liite 2. Opiskelun tämän hetkisen vaiheen kartoitus / 2. kysely

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SOSIAALI- JA TERVEYSALA

Opiskelijan nimi: _____

Opiskelun tämänhetkisen vaiheen kartoitus, toiveet ja palute

ITSEOHJAUTUVUUTEEN kuuluvat oleellisesti motivaatio, opiskelutaidot ja opiskeluolosuhteet. Merkitse seuraavalle janalle X siihen kohtaan, missä koet tällä hetkellä olevasi ja O siihen kohtaan, mihin olet pyrkimässä. Kerro, miten sinä itse, tutorisi, opettajat tai opiskelutoverit voivat edistää pyrkimystäsi!

1. Motivaationi tällä hetkellä opiskella kohti sairaanhoitajan ammattia

Mitä minä itse voin tehdä? _____

Mitä tutorisi voi tehdä? _____

Mitä opettajat voivat tehdä? _____

Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

2. Opiskelutaidot, joista ensimmäisenä suunnitelmallisuus (esim. tehtävien palautus sovittuna ajankohtana)

Mitä minä itse voin tehdä? _____

Mitä tutorisi voi tehdä? _____

Mitä opettajat voivat tehdä? _____

Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

3. Opiskelutaidot, luentojen työstäminen

Mitä minä itse voin tehdä? _____

Mitä tutorisi voi tehdä? _____

Mitä opettajat voivat tehdä? _____

Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

4. Opiskelutaidot, kirjallisuuden lukeminen

Mitä minä itse voin tehdä? _____

Mitä tutorisi voi tehdä? _____

Mitä opettajat voivat tehdä? _____

Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

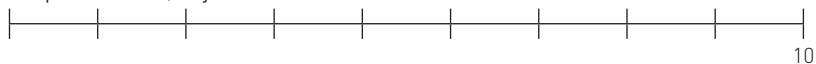

5. Opiskelutaidot, kuulusteluihin / kokeisiin valmistautuminen

Mitä minä itse voin tehdä? _____
 Mitä tutorisi voi tehdä? _____
 Mitä opettajat voivat tehdä? _____
 Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

6. Opiskelutaidot, kirjallisten tehtävien suorittaminen

Mitä minä itse voin tehdä? _____
 Mitä tutorisi voi tehdä? _____
 Mitä opettajat voivat tehdä? _____
 Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

7. Opiskelutaidot, opiskelu ryhmässä

Mitä minä itse voin tehdä? _____
 Mitä tutorisi voi tehdä? _____
 Mitä opettajat voivat tehdä? _____
 Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

8. Atk-aidot ja taidot opiskella verkossa

Mitä minä itse voin tehdä? _____
 Mitä tutorisi voi tehdä? _____
 Mitä opettajat voivat tehdä? _____
 Mitä opiskelutoverit voivat tehdä? _____

Liite 3. Opiskelijan palaute tutorille ohjauskeskustelun jälkeen

Arvioi kokemustasi tämän päivän tutor- / opettajatapaamisessa. Vedä poikkiviiva kohtaan, joka parhaiten kuvaa omaa kokemustasi

En kokenut tullessi kuulukuksi, minua ei arvostettu eikä ymmärretty	Tunsin tullessi kuulukuksi, minua ymmärrettiin ja arvostettiin
Ei työstetty minulle tärkeitä asioita, ei puhuttu siitä mistä olisin halunnut puhua	Työstimme minulle tärkeitä asioita, puhuimme siitä mistä halusin puhua
Tapaamisesta/ keskustelusta jäi puuttumaan olennaisia asioita	Kaiken kaikkiaan tapaaminen/ keskustelu oli minulle antoisa
Tutorin / ohjaajan työtapaa ei sovi minulle	Tutorin / ohjaajan työtapaa sopii minulle